

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту філософії,
культурології, політології

Карпенко І.В.

“ 30 ” *сервіс* 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

рівень вищої освіти перший (бакалавр)
галузь знань 10 Природничі науки, 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 103 Науки про землю, 106 Географія, 014.07 Середня освіта (Географія)

освітня програма Геологічна зйомка, пошук та розвідка корисних копалин, Геологія нафти і газу, Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів, Картографія, геоінформатика і кадастр, Географія рекреації та туризму, Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток, Середня освіта (Географія)

вид дисципліни обов'язкова

факультет Геології, географії, рекреації і туризму

2025 / 2026 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ філософії, культурології,
політології
від "30" червня 2025 року, протокол № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філософ. наук, доцент кафедри теорії культури і
філософії науки Безродний А. Г.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки ННІ філософії,
культурології, політології

Протокол від "25" червня 2025 року №12

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

Дмитро ПЕТРЕНКО

Програму погоджено з гарантами освітньо-професійних програм:

Гарант ОПП Геологічна зйомка, пошук та розвідка корисних копалин

Сергій ГОРЯЙНОВ

Гарант ОПП Геологія нафти і газу

Ірина САМЧУК

Гарант ОПП Фізична географія, моніторинг і кадастр природних ресурсів

Світлана РЕШЕТЧЕНКО

Гарант ОПП Картографія, геоінформатика і кадастр

Наталія ПОПОВИЧ

Гарант ОПП Економічна, соціальна географія та регіональний розвиток

Катерина КРАВЧЕНКО

Гарант ОПП Географія рекреації та туризму

Юлія ПРАСУЛ

Гарант ОПП Середня освіта (Географія)

Катерина БОРИСЕНКО

Програму погоджено методичною комісією факультету геології, географії, і туризму
Протокол від "27" серпня 2025 року № 7

Голова методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

Юлія ПРАСУЛ

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Філософія» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки Бакалавр галузь знань 10-Природничі науки, 01 Освіта / Педагогіка спеціальність 103 Науки про землю, 106 Географія, 014.07 Середня освіта (Географія)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. *Мета викладання навчальної дисципліни* - розвиток критичного мислення, формування цілісного світогляду, розуміння фундаментальних питань буття та пізнання, а також набуття навичок самостійного аналізу, синтезу інформації та вільного світоглядного самовизначення. Курс допомагає здобувачам освіти засвоїти світоглядну та методологічну культуру, що накопичена людством, та застосовувати знання у професійній діяльності.

1.2. *Основними завданнями вивчення дисципліни є:*

- володіння сутністю основних філософських проблем та питань;
- знати основні факти з історії розвитку філософської думки;
- вміти читати і аналізувати філософську літературу;
- аналізувати основні факти розвитку філософської думки;

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна	
Денна форма здобуття освіти	Заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
4-й	3 (настановча), 4-й
Лекції	
24 год.	2 (настановча) +4 год.
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	2 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
54 год.	82 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Використовувати усно і письмово професійну українську мову

Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення

Здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти.

Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад Землі як планетарної системи та її геосфер (філософські підходи).

Через систему предметних знань і умінь:

Розуміти сенс філософії, її місце в системі культури; Розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію; Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії; Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики; Спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації; Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії; Розуміти сучасну наукову картину світу, її основні проблеми та суперечності; Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання; Мати навички написання філософських текстів; Мати навички реферування, систематизованого огляду та порівняльного аналізу філософської та загальнонаукової літератури; Вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки; Вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано; Критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати; Уникати симуляцій, плагіату та інших виявів академічної недоброчесності у сфері професійної діяльності або навчання; Мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності.

1.8. Пререквізити: дисципліни загальноосвітнього та світоглядного циклів (Історія України: цивілізаційний вимір, а також дисципліни, що вивчалися у межах загальної середньої освіти).

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції.

Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття

Що таке філософія. Основні філософські питання. Сталий розвиток. Ментальне здоров'я. Функції філософії. Історичний розвиток філософської думки. Світогляд то його різновиди. Міф, релігія, наука, мистецтво та філософія. Філософські поняття. Головні філософські напрямки. Проблема філософського методу. Діалектика та її закони. Елементи теорії пізнання. Істина та її критерії Чуттєве та раціональне у пізнанні.

Тема 2. Антична філософія. Досократики.

Натурфілософія. Мілетська школа. Піфагор та піфагорійці. Геракліт та елеати. Апорії Зенона. Стародавні атомісти. Анагсогор та Емпедокл. Софістика та софісти.

Тема 3 Класичний період.

Основні положення філософської системи Сократа. Діалог. Іронія та маевтика. Етичне вчення. Філософія Платона. Теорія ейдосів. Концепція души та ідеальної держави. Раціоналізм Платона. Аристотель. Матерія та форма. Вчення щодо причин розвитку. Логіка і методологія Аристотеля.

Тема 4 Філософія еллінського та римського періодів.

Основні філософські школи. Стоїцизм: представники та їх філософські думки. Епікурейці. "Сад Епікура". Атомісти. Неоплатонізм та аристотелізм. Характерні риси античної філософії.

Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження.

Тема 5. Філософська культура Стародавнього Сходу.

Предфілософія Стародавньої Індії. "Веди" та епічні твори. Класичні та некласичні школи: загальна характеристика. Індійська міфологія. Становлення та розвиток буддизму. Філософія Стародавнього Китаю. Періодизація та головні філософські школи. Проблема «Схід – Захід».

Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження.

Розвиток філософської думки за доби середньовіччя. Гностицизм, маніхейство, апологетика. Становлення патристики. Співвідношення філософії та теології. Філософія А. Августина. Схоластики та схоласти. Ф. Аквінський. Значення спору щодо універсалій. Неоплатонізм (Н. Кузанський, Дж. Мірандола та інші). Аристотелізм. Пантеїзм Дж. Бруно. Соціальні погляди. Становлення нової картини світу. Антропоцентризм.

Розділ 3. Філософія Нового часу

Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки.

Філософія Ф. Бекона. Методологія. Індукція проти дедукції. Філософські погляди Дж. Локка. Первісні та вторинні ознаки. Погляди Т. Гоббса. Соціальна теорія. Спир між Локком та Лейбницем. Механістична методологія та філософія (Ж. Ламетрі., П. Гольбах, та інші). Г. Галілей та И. Ньютон як засновники нового світогляду. Що таке наука?

Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу.

Раціоналізм та дуалізм Р. Декарта. Пошуки раціонально порядку у всьому. Пантеїзм Б.Спінози. Монадологія Г. Лейбниці. Суб'єктивний ідеалізм Дж. Берклі. Філософські погляди Д. Юма: Агностицизм та вчення щодо причинності.

Тема 9. Німецька класична філософія.

Критичний раціоналізм І. Канта. Априорні та апостеріорні форми знання. Моральний імператив та його значення. Вплив філософських поглядів І. Канта на подальший розток філософської думки. Неокантианство. Філософські погляди І. Фіхте та Ф. Шеллінга. Діалектика та об'єктивний ідеалізм Г. Гегеля. Філософія природи, історії та Духа. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха. Становлення філософії марксизму.

Розділ 4. Сучасна світова філософія. Філософська думка в Україні.

Тема 10. "Філософія життя" та фрейдизм. Екзистенціальна філософія.

Інтуїтивізм А. Бергсона. Філософські погляди А. Шопенгауера та Ф Ніцше. Теорія психоаналізу З. Фрейда. Символізм і архетипи у вченні К. Юнга. Неофрейдизм. Причини виникнення екзистенціалізму та його представники. Екзистенціалізм та гуманізм. Філософська думка в Україні. Г.С. Сковорода.

Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.

Позитивізм та його різновиди. Прагматизм та інструменталізм. Становлення неопозитивізму. Постпозитивізм. Критична філософія К. Поппера. Філософські погляди Т. Куна, П. Фейєрабенда, С. Туліна та И. Лакатоша. Філософія науки. Основні положення сінергетики.

Тема 12. Феноменологія, герменевтика та структуралізм. Філософія постмодерну

Феноменологія. Феноменологічна редукція. Герменевтика. Філософія постмодерну.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем 1	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	с/р
2	3	4	5	6	
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції					
Тема 1. Вступна лекція. Загальні філософські поняття	6	2	1		3
Тема 2. Антична філософія. Досократики	8	2	1		5
Тема 3. Класичний період	8	2	1		5
Тема 4. Філософія еллінського та римського періодів	7	2	1		4
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу, Середньовіччя та доби Відродження					
Тема 5 Філософська культура Стародавнього Сходу.	6	2	1		3
Тема 6. Філософія Середньовіччя та доби Відродження	6	2	1		3
Розділ 3. Філософія Нового часу					
Тема 7. Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	7	2	1		4
Тема 8. Раціоналізм та агностицизм Нового часу Нового часу.	7	2	1		4
Тема 9. Німецька класична філософія.	8	2	1		5
Розділ 4. Сучасна світова філософія					
Тема10. «Філософія життя» та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.	7	2	1		4
Тема 11. Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	10	2	1		7
Тема 12. Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну	10	2	1		7
Разом	90	24	12		54

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1. Загальні питання. Філософія стародавньої Греції		
1.	Вступна лекція. Загальні філософські поняття	1
2.	Антична філософія. Досократики	1
3.	Класичний період	1
4.	Філософія еллінського та римського періодів	1
Розділ 2. Філософська культура Стародавнього Сходу,		

	Середньовіччя та доби Відродження	
5.	Філософська культура Стародавнього Сходу.	1
6.	Філософія Середньовіччя та доби Відродження	1
	Розділ 3. Філософія Нового часу	
7.	Індуктивний метод. Сенсуалізм. Становлення науки	1
8.	Раціоналізм та агностицизм Нового часу.	1
9.	Німецька класична філософія.	1
	Розділ 4. Сучасна світова філософія	
10.	”Філософія життя” та фрейдизм. Екзистенціальна філософія. Філософська думка в Україні.	1
11.	Позитивізм. Філософія науки. Сінергетика. Структуралізм.	1
12.	Феноменологія та герменевтика. Філософія постмодерну.	1
	Разом	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури за всіма темами програми	30
2	Підготовка к семінарським заняттям за всіма темами програми	12
	Разом	42

6. Індивідуальне завдання з курсу «Філософія» не передбачається

7. Методи навчання

Проведення лекцій та семінарів; дискусії та обговорення піднятих тем; доповідь на семінарах; самостійна робота з літературою; перевірка отриманих знань.

8. Методи контролю

Поточний контроль. Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем. Оцінка за участь у семінарських заняттях. Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (іспит). Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання	Екза	Сума
--	------	------

Відвідування		Розділ 1		Розділ 2	Розділ 3		Розділ 4	Контроль -на робота	Інд. завдання	Разом	мен	
Л	С	Сем	Сем	Сем	Сем	Сем	Сем					
5	5	5	5	5	5	5	5	20	-	60	40	100

Додаткові бали (бонуси):	Кількість балів
Участь в конференціях, круглих столах	5
Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10
Публікація тез доповіді або наукової статті	15

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.

1. Відвідування лекцій: 5 балів: студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять; **4 бали:** студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять; **3 бали:** студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять; **2 бали:** студент відвідав 21 - 40% лекційних занять; **1 бал:** студент відвідав 1- 20 % лекційних занять; **0 балів:** студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять: 5 балів: студент відвідав 90 - 100 % семінарських занять; **4 бали:** студент відвідав 66 - 89 % семінарських занять; **3 бали:** студент відвідав 41 – 65 % семінарських занять; **2 бали:** студент відвідав 21 - 40% семінарських занять; **1 бал:** студент відвідав 1- 20 % семінарських занять; **0 балів:** студент не відвідував семінарські заняття

3. Участь у семінарських заняттях (максимум 30 балів за 6 виступів):

Виступ з доповіддю

5 балів: виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно; питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору; під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування філософськими термінами; відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали: виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно; питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору; під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування філософськими термінами; відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали: виступ студента побудовано в цілому послідовно; питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору; під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування філософськими термінами; відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали: виступ студента побудовано не завжди послідовно; питання

достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору; під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування філософськими термінами викликало труднощі; відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал: виступ студента побудовано здебільшого стихійно; питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору; під час виступів студент виявив роздуми про зміст питання, оперування філософськими термінами викликало значні труднощі; відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питань, посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

4. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Студент має виконати контрольну роботу з філософії, яка передбачена навчальним планом підготовки фахівців. Орієнтована тематика контрольних робіт подана в НМК. Контрольна робота має складатися з вступу, основної частини та висновків та містити список використаної літератури.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ:

20 – 17 балів: студент всебічно обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу; студент продемонстрував глибоке знання змісту обраної теми, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз відповідних питань; глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань; текст роботи викладено лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків; роботу написано грамотно, оформлено відповідно до вимог та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

16 – 13 балів: студент достатньо обґрунтував актуальність теми роботи, чітко визначив мету та задачі, методологічну базу; студент продемонстрував знання змісту обраної теми, оперування філософськими категоріями, провів філософський аналіз відповідних питань; в цілому висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та відповідної літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності; текст роботи викладено послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані; роботу написано грамотно з використанням філософської фахової лексики, оформлено в цілому відповідно до вимог.

12 – 9 балів: студент надав певне обґрунтування актуальності теми роботи, визначив мету та задачі, методологічну базу; - студент продемонстрував певне знання змісту обраної теми, виклавши основні її положення; висвітлені знання з

історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними; здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; текст роботи викладено недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; робота, в цілому, написано грамотно, проте допущені помилки щодо її оформлення.

8– 5 балів: актуальність теми недостатньо висвітлено, мета та задачі не мають чітких формулювань; студент продемонстрував роздуми з обраної теми, відсутність знань основних філософських категорій; текст роботи містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та відповідної літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики; текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; роботу написано з помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

4 – 1 бал: студент надав спробу обґрунтування актуальності теми роботи, мета та задачі дослідження не визначені; студент продемонстрував відсутність знань з обраної проблеми; робота містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо обраної проблематики; текст роботи викладено фрагментарно, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; роботу написано з багатьма помилками та значними порушеннями щодо її оформлення.

0 балів: робота відсутня.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота складається з 3 питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Філософія»
Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється як «15», «15» та «10» балів.

15 – 13 балів: студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування філософськими категоріями, провів глибокий філософський аналіз означеної проблеми; глибоко і всебічно висвітлені знання з історії філософії культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури; відповідь повністю репрезентує певну філософську проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики,

представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань; відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз; відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

12– 10 балів: студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними філософськими категоріями, аргументовано виклав означену проблему; в цілому висвітлено знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях; відповідь репрезентує певну філософську проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми; здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне бачення її сутності; відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані; відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми; відповідь написана грамотно з використанням філософської фахової лексики.

9– 7 балів: студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми; висвітлені знання з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними; відповідь побудована навколо певної філософської проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні; здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; відповідь, в цілому, написана грамотно.

6– 4 балів: студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних філософських категорій; відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні; відповідь написана з помилками.

3– 1 балів: студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання; відповідь містить певні уявлення з історії філософії, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури; посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні; відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики; відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки; відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Чотирирівнева шкала оцінювання
90-100	ВІДМІННО
70-89	добре
50-69	задовільно
1-49	незадовільно

10. Рекомендована література

Основна література

1. Андрущенко В. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. / В. Андрущенко, Г. Волинка, Н. Мозгова та ін. за ред. Г. Волинки. – К.: Каравела, 2009
2. Арутюнов В. Філософія [Навчально-методичний посібник] / В. Арутюнов, С. Бондар. – К.: Аспект-Поліграф, 2008. – 309 с.
3. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 1. Історія світової та української філософії. – 187 с.
4. Бойко О. Філософія: курс лекцій: У 2-х ч / [уклад. О. Бойко]. – Суми, 2010. – Ч. 2. Філософські системи. – 179 с.
5. Вандишев В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – Київ: Кондор, 2005. – 474 с.
6. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / Г. І. Волинка. – Київ: Вища школа, 2005. – 544 с.
7. Григор'єв В. Й. Філософія: Навч. посіб. – Київ: Центр навч. літератури, 2004. – 248 с.
8. Губерський Л. Філософія: Хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. Губерського – К.: Знання, 2009. – 621 с.
9. Зарудний Є. О. Філософія: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Мін-во освіти і науки України; Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна. – Київ: Кондор, 2007. – 202 с.
10. Нестеренко В.І. Вступ до філософії: онтологія людини. – К., 1995
11. Огородник І. В. Українська філософія в іменах: Навч. посіб / І. В. Огородник, М. Ю. Русин. – Київ: Либідь, 1997. – 328 с.
12. Петрушенко П. Практикум з філософії. Навчальний посібник.- Новий світ, 2003
13. Петрушенко В.Л. Філософія: Вступ до курсу, історія світової та української філософії, фундаментальні проблеми сучасної філософії : навч. посіб. - Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. - 594 с.

14. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. – Київ: Знання України, 2005. – 576 с.
15. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. - Україна, 2000
16. Філософія. Світ людини: Курс лекцій / Табаковський В.Г., Булатов М.О., Хамітов Н.В. – К., 2003
17. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – Київ: Книга, 2005. – 528 с.
18. Філософія: нове покоління / Національний ун-т «Києво -Могилянська академія» / М.Л. Ткачук (відп. ред.) Б.Шуба (упорядник). — К.: видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. — 135 с.
19. Філософський енциклопедичний словник.- К., 2002
20. Філософія. Підручник / за ред. Сімоненко С., Сулим О.Шмиголь М. та інші. – К.: Центр навч. літератури, 2019. – 512 с.
21. Філософія, логіка, філософія освіти. / за ред. Мозгового Л., Додонова Р. – К.: Центр навч. літератури, 2020. – 456 с.
22. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. / Н. Хамітов, Л. Гармаш, С. Крилова. – К.: КНТ, Центр навч. літ-ри, 2006

Допоміжна

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. – Київ: ПАРАПАН, 2002. – 172 с.
2. Арістотель Нікомахова етика - Ноїка nikomacheia / Арістотель; Переклав з давньогрецької В. Ставнюк. – Київ: Аквилон-Пресс, 2002. – 480 с.
3. Арістотель Політика / Арістотель; Пер. з давньогрецької О. Кислюк. – 2-ге вид. – Київ: Основи, 2003. – 239 с.
4. Бондаревич І.М. Філософія: діалог мислителів, епох, цивілізацій [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. М. Бондаревич; Запоріж. нац.техн. ун-т. - Запоріжжя: ЗНТУ, 2012. - 251 с.
5. Булатов М.О. Філософський словник. – К.: Стилос, 2009. – 575 с.
6. Вебер М. Вибране.– К.: Основа, 1998. – 453 с.
7. Волинка Г.І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.. — К. : Вища освіта, 2005.
8. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина XII – середина XIII ст.): Монографія. Київ: Наукова думка, 1993. 163 с.
9. Горський В.С. Історія української філософії. Навч.посіб. - К., 2001
10. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу XVII–XVIII ст.: Підручник. – 2-ге вид., стереотип. – Київ: Либідь, 2000. – 368 с.

11. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі = *Praktische philosophie in der modernen welt* / Вітторіо Гьосле; Пер. з німецької А. Єрмоленка. – Київ: Лібра, 2003. – 248 с.
12. Декарт Рене. Метафізичні розмисли / Рене Декарт; Пер. з франц. З. Борисюк, О. Жупанський. – Київ: Юніверс, 2000. – 304 с.
13. Декарт Рене. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшкодувати істину в науках / Рене Декарт; із французької переклав В. Андрушко, С. Гатальська. – Київ: Тандем, 2001. – 104 с.
14. Дулуман Є.К. Філософія [Текст]: курс лекцій / Є. К. Дулуман, Н. В. Анацька ; Нац. техн. ун-т України "Київ. політехн. ін-т". - К.: НТУУ КПІ", 2013.
15. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: Підручник. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.
16. Забужко О. С. Філософія української ідеї та європейський контекст / О. С. Забужко. – Київ: Основи, 1993. – 127 с.
17. Захара І. С. Академічна філософія України (17- полов. 18 ст.) / І. С. Захара. – Львів: Вид-во ЛНУ ім. Ів.Франка, 2000. – 240 с.
18. Кавалеров А.І. Філософська пропедевтика: навч.-метод. посіб. / А. І. Кавалеров, В. І. Ворніков; Держ. закл. "Південноукр. нац. пед. унт. ім. К. Д. Ушинського", каф. філос. та соціол. – О.: Астропринт, 2013. - 95 с.
19. Петрушов В.М. Філософія: нормативний курс: навч. посіб. для студентів вищ. техн. навч. закл. / В. М. Петрушов, І. В. Толстов; Укр.держ. акад. залізн. трансп. - Харків : УкрДАЗТ, 2013. - 342 с.
20. Рижак Л. Філософія : підручник / Людмила Рижак ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л.: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. - 649 с.
21. Сковорода Г. С. Світ ловив мене, та не впіймав / Григорій Савич Сковорода. – Харків: Фоліо, 2006. – 607 с.
22. Скомаровський В. О. Історія європейської філософії: Нова доба : посібник / В. О. Скомаровський; Європ. ун-т, Уман. філ. - Умань: Сочінський [вид.], [2012]. Ч. 2. - 2012. - 346 с.
23. Словник-довідник філософських та культурологічних термінів / [Полянська В. І. та ін.; за заг. ред. В. І. Полянської]; Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського, Навч.-наук. ін-т історії та права, каф.філос. думки та культурології. - Херсон: Грін Д. С. [вид.], 2014. – 149 с.
24. Стейнберг Д. Філософія для життя. Пізнати себе краще: [зб. філос. есеїв] / Делія Стейнберг; з ісп. пер. В'ячеслав Сахно. Київ : Новий Акрополь, 2014. 167 с.
25. Філософія: навч.посіб. / [В. Л. Петрушенко та ін.] ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - 2-ге вид., допов. і переробл. - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013 . Ч. 1 :Історія світової філософії. - 2013. - 170 с.

26. Філософія : навч. посіб. / [В. Л. Петрушенко та ін.] ; Нац. ун-т"Львів. політехніка". - 2-ге вид., допов. і переробл. - Л. : Вид-во Львів.політехніки, Ч. 2: Історія української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії. - 2013. - 158 с.

27. Філософія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Петрук Н.К., Борканюк А. Б. - Хмельницький: ХНУ, 2012. - 283 с.

28. Філософія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С. П. Щерба, О.А. Заглада; за ред. д-ра філос. наук, проф. С. П. Щерби - Житомир: Полісся, 2012. - 547 с.

29. Філософія. Хрестоматія: навч. посіб. / Л.Г.Дротянко (уклад.). — К.: Видавництво Національного авіаційного університету "НАУ-друк", 2009. — 244 с

30. Філософський енциклопедичний словник / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голова редкол. В. І. Шинкарук. - К.:Абрис, 2002. - 742 с.

31. Філософський словник соціальних термінів / В. П. Андрущенко [та ін.]; заг. ред. В. П. Андрущенко. К.; Х.: Видавництво "Р.И.Ф.", 2005. 672 с

32. Філософія Григорія Сковороди. – Київ: Наукова думка, 1972. – 311 с .

33. Хамітов Н.В. Філософський словник. Людина і світ / Н. В.Хамітов, С. А. Крилова. - К.: КНТ: Центр навчальної літератури, 2007.- 264 с.

34. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007.

35. Ярошовець В. Історія філософії: Словник / За заг. ред. В. Ярошовця. – К.: Знання України, 2005. – 1200 с.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)

2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди https://filosof.com.ua/elektronna_biblioteka

3. Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu>

4. [An introduction to the Philosophy of Science, aimed at beginners - Paul Newall.](#)

5. [Essays on concepts in the Philosophy of Science at The Galilean Library.](#)

6. <https://www.filosof.com.ua>

7. <https://scholar.google.com.ua>